

СТРАТЕГІЧНІ ОРІЄНТИРИ РОЗВИТКУ РЕГІОНІВ

М.Ф. Плотнікова

mfplotnikova@gmail.com

*Житомирський національний агроекологічний університет,
м. Житомир, Україна*

Родові садиби є механізмом відродження сільських територій, вирішення питань продовольчої та економічної безпеки країни, системою багатофункціонального розвитку суспільства. Прийняття закону «Про родові садиби і родові поселення» створює умови розвитку для кожної української сім'ї. Земельна ділянка розміром 1 га є мінімальною площею, яка дозволяє створити екосистему, здатну до саморозвитку. Мешканці родових садиб – це молоді люди, які мають освіту та власну справу. Вони ініціативні та рішучі, інвестують в розвиток територій та диверсифікацію діяльності.

Ключові слова: розвиток сільських територій, децентралізація, родова садиба, родові поселення, розумна громада.

Family homestead is a mechanism for the revival of rural areas, solving problems of food and economic security of the country, a system of multifunctional development of society. The adoption of the law "About family homesteads and family homestead settlement" creates the conditions for the development of each Ukrainian family. The land plot of 1 hectare is the minimum area that allows you to create an ecosystem capable of self-development. Inhabitants of family homesteads

are young people who have education and own business. They are proactive and determined, invest in the development of territories and diversification of activities.

Key words: rural development, decentralization, family homesteads, family homestead settlement, smart-community.

Процеси глобалізації та децентралізації світової соціально-економічної системи формують передумови становлення та розвитку самодостатніх та природоорієнтованих систем. Найбільш повний формат виявлення біомімікрії в соціальних процесах та природоцетризм (як гармонія людини та природи) знайшов своє виявлення в практиці родових садіб (РС) та родових поселень (РП). Зважаючи, що щороку з мапи України знімається 26 населених пунктів (це приблизно 13-15 тис. га землі виводиться з обігу), а за даними Міністерства екології та природних ресурсів з обороту потрібно виводити 12-13 млн. га ріллі і проводити на них ґрунтозахисні заходи (заліснення або залуження), саме практика функціонування родових поселень, до якої долучаються молоді люди віком 30-40 років є дієвим механізмом забезпечення екологізації суспільного буття та посилення відповідальності мешканців за розвиток сільських територій. Поширення системи родових поселень також сприяє вирішенню демографічної проблеми в Україні (поселенці мають 2 і більше дітей). Розвиток РП забезпечує сільські території кадрами (80 % поселенців мають вищу освіту, є ініціативними, активними та відповідальними, готовими до вкладення інвестицій та розвитку різних, в тому числі не сільськогосподарських видів діяльності як бізнесу), створюючи умови багатofункціонального розвитку сільських територій.

Розвиток ідеї «РС» шляхом прийняття закону «Про родові садиви і родові поселення» (розробники – НГО «Народний рух захисту Землі» спільно з ННЦ «Інститут аграрної економіки») створює системні умови для посилення забезпечення продовольчої та економічної безпеки кожної української сім'ї та країни в цілому. Головна ідея законопроекту полягає в наступному: «Надати законодавче право кожному громадянину України, при бажанні, отримати 1 га землі для облаштування родової садиби. Безоплатно. В постійне або довічне користування. Без права продажу. З правом передачі лише в спадок». Обов'язковими умовами, які накладаються державою на людину, що отримує земельну ділянку під РС, є дотримання чинного законодавча та засадження не менше третини площі неплодовими деревами з метою уникнення ерозії ґрунтів. За рахунок лісонасаджень (30-50 %) в кожній родовій садибі значний вплив буде започатковано в плані позитивних результатів вирішення екологічних проблем і водного балансу. Практикою та результатами досліджень фахівців ННЦ «Інститут аграрної економіки», Міністерства аграрної політики та продовольства, Житомирського національного агроекологічного університету доведено, що кожна родова садиба приносить інвестиції на сільську територію – 300 тис. грн. на 1 гектар та забезпечується зростання зайнятості та самозайнятості населення. Одним з перспективних напрямів реалізації ідеї РС є розвиток зеленого сільського туризму. Так, родові поселення «Простір Любові» Житомирської області у 2018 р. відвідало понад 40 туристів з 20 країн

світу, в тому числі Європи, США, Бутану, Туреччини, Ізраїлю тощо, які інвестували свою працю та кошти у розвиток території та громади.

Надзвичайно актуальним є питання розвитку РС у зв'язку з процесами децентралізації та формуванню бюджетів об'єднаних територіальних громад (ОТГ). Мешканці РП активно створюють арт-ілі, споживчі товариства, кооперативи, в тому числі з метою кваліфікованого управління землями і майном на території, проводячи виробничу та підприємницьку діяльність, займаючись, переробкою та реалізацією в оптимальних формах. Кожне поселення за своєю суттю є стартапом, який на основі механізмів форсайту розвивається, сприяючи культурному, духовному та соціально-еколого-економічному розвитку території. Наразі РП являють собою системи багатofункціонального розвитку сільських територій (БРСТ). Створення кредитних спілок для фінансування є джерелом додаткового інвестування територіальних громад.

Забезпечення самодостатньої життєдіяльності населених пунктів на сільських територіях за рахунок діяльності зареєстрованих на їх території громадських організацій (ГО) дозволяє реалізовувати практику публічного управління за умови партисипативного та інклюзивного підходів в адмініструванні життєдіяльності населеного пункту. Налагодження співпраці між ОТГ на сільських територіях і об'єднаннями співвласників багатоквартирних будинків (ОСББ) в містах посилює не лише комунікаційно-інформаційну діяльність в громадах, але й активізує товарно-грошові операції та стимулює розвиток локальних ринків. Організація необхідних форм підприємств на базі ОТГ і ОСББ є інструментами забезпечення виробництва в ОТГ і реалізації в ОСББ необхідної для її жителів необхідної сільськогосподарської продукції. Перспективними вбачаються подальші кроки щодо інвестування ОСББ виробництва необхідної, в тому числі сільськогосподарської, продукції на території ОТГ-партнера. Україна наразі має досвід укладання перших договорів про співпрацю та партнерство між територіальними громадами, науковими установами, освітніми закладами та громадськими організаціями, які уклали підвалини формування регіонального кластеру.

Список використаних джерел:

1. Prysiazhniuk O., Plotnikova M., Buluy O. (2018). Cluster approach in administration of rural areas. *Management Theory And Studies For Rural Business And Infrastructure Development*. 40 (2), 118–127.
2. Nitsenko, V., Nyenno, I., Kryukova, I., Kalyna, T., Plotnikova, M. (2017). Business Model For A Sea Commercial Port As A Way To Reach Sustainable Development Goals. *Journal Of Security And Sustainability Issues*. 7 (, No 1, P. 155–166.
3. Plotnikova, M. (2014) Innovative character of rural territories social potential realization. *Management Theory And Studies For Rural Business And Infrastructure Development*. 36 (4), 956–958.
4. Kil`nicz`ka, O.S., Plotnikova, M.F. (2017). Rodovi poselennya yak social`no-ekologichni rushiyi konkurentospromozhnosti v agrobiznesi [Family homestates as a socio-environmental engine of competitiveness in agribusiness]. *Ekonomika ta pidpry`yemny`cztvo*. 39, 155–171.